

Prinsippene gjennomgås:

Klassifisering og måling av finansielle instrumenter

IASB foretar nå en rutinemessig gjennomgang av prinsippene for klassifisering og måling av finansielle instrumenter. På mange områder mener IASB at det ikke er behov for klargjøring av prinsippene, men det foreslås endringer på to områder.

Cand.oecon./siviløkonom
Robert Madsen
Associate partner EY

Etter-implementering gjennomgang – PIR

IASB følger en proseshåndbok («Due Process Handbook») ved utvikling av nye standarder og fortolkninger. I tråd med denne skal det gjennomføres en gjennomgang etter implementering («Post-Implementation Review» eller PIR) av vesentlige standarder. Når PIR gjennomføres, vurderer IASB hvorvidt formålene med standardsettingen er oppfylt, om informasjon som gis under standarden er nyttig for brukerne av finansregnskapene, om kostnadene ved å anvende standarden er som forventet, og om prinsippene i standarden kan anvendes konsistent. I en PIR vurderes bare ny informasjon fra anvendelse av standardene og utviklingen i markeder etter at standardene ble publisert, ikke informasjon som var kjent og hensyntatt da standardene ble utviklet.

PIR-prosessen

IASB starter normalt PIR-prosessen to år etter at en standard ble implementert internasjonalt, og gjennomfører den i tre faser. Den første fasen inne-

Aktuelt om finansiell rapportering

Formålet med denne spalten er å gi løpende oppdatering på aktuelle og sentrale spørsmål om finansiell rapportering. Det vil kunne være nye standarder eller tolkninger fra IASB eller NRS, men også relevante uttalelser gitt av regulerende myndigheter, eller kommentarer til andre relevante utviklingstrekk med betydning for norske foretaks finansielle rapportering.

En regnskapsfaglig spesialistgruppe i EY er forfattere av spalten. Dette nummerets spalte er forfattet av cand.oecon. og siviløkonom Robert Madsen. Robert Madsen er tilknyttet den nordiske IFRS-desken i EY og er medlem av EYs globale IFRS-gruppe for finansielle instrumenter.

bærer identifikasjon og vurdering av forhold som skal undersøkes, basert på diskusjoner med interessenter og annen informasjon. I denne fasen foretas det også en offentlig høring basert på identifiserte forhold. I den andre fasen vurderer IASB høringsvar sammen med annen informasjon fra eventuelle ytterligere analyser og annen oppsøkende aktivitet. I den siste fasen publiserer IASB en «Report and Feedback Statement» som oppsummerer funn og eventuelle tiltak som planlegges gjennomført som et resultat av PIR. Tiltak, ved behov, kan være utarbeiding av opplæringsmaterieell eller ytterligere undersøkelser med tanke på mulig standardsetting. En kost/nytte-vurdering vil ligge til grunn for et eventuelt forslag om standardsetting.

IFRS 9 PIR

Utviklingen av IFRS 9 *Finansielle instrumenter – innregning og måling* ble delt inn i tre faser eller steg: klassifisering og måling, nedskrivning og sikringsbøkerføring. PIR av IFRS 9 er besluttet å følge den samme tre-delingen. PIR for klassifisering og måling i IFRS 9 ble besluttet igangsatt i oktober 2020, med publisering av høringsdokument («Request for Information») i september 2021 og høringsfrist i januar 2022. IASB er nå i den tredje fasen hvor de vurderer høringsvar og annen informasjon. Publisering av vurderinger og tiltak («Report and Feedback Statement») er planlagt i desember 2022. IASB har angitt at de vil beslutte tidsplanen for PIR for nedskrivning i andre halvdel av 2022.

Det er foreløpig ikke indikert noen tidsplan av sikringsbokføring.

Vurdering av innspill

Gjennom dialog med interessenter, høringssvar og annen aktivitet er det identifisert en rekke forhold hvor ulike parter etterspør klargjøring eller endringer. For de fleste har IASB avvist å gjennomføre tiltak, enten på grunn av at forholdene ikke møter kriteriene for vurdering i en PIR, at IASB vurderer at standarden gir tilstrekkelig grunnlag for å vurdere de aktuelle forholdene, at forholdene ikke har tilstrekkelig utbredelse eller vesentlighet, eller av andre grunner. I tillegg har IASB sagt at de vil se nærmere på utvalgte forhold i sammenheng med andre prosjekter, slik som IASBs prosjekt vedrørende skillet mellom egenkapital og gjeld eller PIR av prinsippene for nedskrivning av finansielle eiendeler. Vurdering av enkelte forhold gjenstår. For to forhold er imidlertid prosessen med å vurdere standardsetting iverksatt. Disse er omtalt under.

ESG-faktorer i rentefastsettelsen

Fokus på miljø og bærekraft har medført et stadig økende volum av lån hvor renten er indekstert til ESG («Environmental, Social and Governance»)-faktorer. Et eksempel kan være et utlån med fast eller flytende rente, hvor renten blir redusert med fem basispunkter dersom låntager møter visse ESG-mål spesifisert i kontrakten. For *låntager* er det et spørsmål om slik indeksering skal skilles ut som et innebygget derivat. Et unntak i derivat-definisjonen for faktorer spesifikke til en part i kontrakten resulterer imidlertid i at det i de fleste tilfeller konkluderer med ingen utskilling. For *långiver* er det et spørsmål om disse utlånene kan måles til amortisert kost, eller om de må måles til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet på grunn av at ESG-indekseringen bryter med SPPI-kriteriene (SPPI – «solely payments of principal and interest»). Etter IFRS 9 er det bare enkle gjeldsinstrumenter med kontraktsmessige kontantstrømmer som bare er betaling av hovedstol og

«normal» rente (SPPI), som kvalifiserer for måling til amortisert kost.

Flere argumenter er benyttet for å forsvare at disse utlånene kan måles til amortisert kost. Disse omfatter at ESG-indekseringen er relatert til kredittrisikoen til låntager og sånn sett er en del av normal rente, at indekseringen har ubetydelig effekt på rentefastsettelsen, eller at indekseringen representerer betaling for andre grunnleggende risikoer knyttet til utlånene. Vurderingen av spørsmålet har imidlertid fremstått som uavklart og en rekke aktører pekte på dette som en problemstilling som IASB må behandle raskt.

ESG-faktorer i rentefastsettelsen – mulig klargjøring

De innledende diskusjonen av forholdet ga ikke veldig stort håp om at IASB ville behandle denne problemstillingen på en måte som ville gi en klar løsning. Til IASBs møte i september 2022 foreslo imidlertid IASB Staff å klargjøre IFRS 9 slik det ble tydeligere at justeringer i renten for betingede hendelser som er spesifikke for låntaker, kan være konsistente med SPPI, men at justeringer i renten for betingede hendelser som ikke er relatert til låntaker ikke er det. IASB Staff foreslo også å innarbeide to eksempler i standarden for å tydeliggjøre prinsippene. Det første eksempelet er et lån hvor renten justeres ned med et gitt antall basispunkter dersom låntaker møter visse ESG-mål spesifikke for låntaker. Her konkluderes det med at lånet møter SPPI-kriteriene og kvalifiserer for måling til amortisert kost. Det andre eksempelet er et eksempel hvor renten justeres i tråd med en klimarelatert indeks som ikke er spesifikke for låntaker. Her konkluderes det med at lånet ikke møter SPPI-kriteriene og derved skal måles til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet. IASB sluttet seg til disse forslagene og prosessen med å utforme klargjøringen er igangsatt.

Kontanter i transitt

IASBs fortolkningsorgan, IFRS IC, har vurdert et spørsmål om hva som er korrekt tidspunkt for fraregning av en kundefordring og innregning av kontanter som følge av at skyldner betaler fordringen, når betalingen skjer gjennom en bank eller et betalingssystem. Problemstillingen er aktualisert av at det i enkelte land kan ta flere dager fra en skyldner betaler til fordringshaver mottar pengene. En fordringshaver kan derved ha store beløp «in transit» på balansedato. IFRS IC konkluderte i sin foreløpige agendabeslutning med at det ikke var grunnlag for å ta opp dette spørsmålet på agendaen, da IFRS ga tilstrekkelig veiledning til å kunne vurdere spørsmålene.

I begrunnelsen forklarer IFRS IC at selskapet skal fraregne fordringen når retten til å motta kontantstrømmene opphører, og at kontantene (bankinnskuddet) skal innregnes når selskapet blir part i bankinnskuddets kontraktsbestemmelser. Vurderingene av når fordringen skal fraregnes og når det resulterende bankinnskuddet skal innregnes, vil kunne variere mellom ulike betalingssystemer og jurisdiksjoner, og vil kunne innebære kompliserte juridiske vurderinger. I noen tilfeller vil konklusjonen være at fordringen skal fraregnes før selskapet innregner bankinnskuddet, slik at selskapet i en overføringsperiode får en fordring på banken for kontanter i transitt.

Selv om det ikke var betydningsfulle standard-tekniske innsigelser mot IFRS ICs vurderinger, var det flere som i høringssvar pekte på store praktiske og systemmessige utfordringer knyttet til å implementere beslutningen. Det ble også påpekt at vurderingene stred mot etablert praksis i mange land. I lys av høringssvarene besluttet IASB i september 2022 noe overraskende å ikke godkjenne agendabeslutningen, men i stedet utforske mulige standardendringer som ledd i IFRS 9 PIR-arbeidet.